

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Knihovnická profese v současnosti

Soňa Rašková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Knihovnická profese v současnosti

Soňa Rašková

Vedoucí práce:

PhDr. Dagmar Svatková

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Dagmar Svatkové za ochotu a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce při jejím zpracování poskytla.

Dále bych chtěla poděkovat všem knihovníkům, kteří vyplnili anketu týkající se mé bakalářské práce, která mi byla užitečná při zpracování jejího závěru.

Plzeň, duben 2012

OBSAH

1 ÚVOD	1
2 KNIHOVNY A KNIHOVNÍCI VE STAROVĚKU	2
3 KNIHOVNY A KNIHOVNÍCI VE STŘEDOVĚKU	4
4 KNIHOVNY A KNIHOVNÍCI NA ČESKÉM ÚZEMÍ.....	7
4.1 Od počátků do poloviny 14. století	7
4.2 Od poloviny 14. století do 16. století	7
4.3 Od 16. století do 19. století.....	8
4.4 Období 20. století	9
5. SOUČASNOST KNIHOVNICKÉ PROFESE.....	11
5.1 Nová knihovnicko-informační povolání	13
5.2 Odborné dovednosti a schopnosti knihovníka.....	13
5.3 Klíčové vlastnosti knihovníka.....	17
5.4 Etický kodex českých knihovníků.....	17
6 VZDĚLÁNÍ KNIHOVNÍKŮ	19
6.1 Vzdělání knihovníků v Československu	19
6.1.1 Jednoletá Státní knihovnická škola	21
6.1.2 Knihovnické kurzy Z. V. Tobolky	21
6.2 Vzdělání knihovníků v současnosti.....	21
6.2.1 Střední školy knihovnické.....	23
6.2.1.1 Střední průmyslová škola strojnická a Střední odborná škola profesora Švejcara, Plzeň	23
6.2.1.2 Střední odborná škola Luhačovice	23
6.2.1.3 Střední škola obchodu, služeb a řemesel a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Tábor.....	24
6.2.1.4 Obchodní akademie, Střední odborná škola knihovnická a Vyšší odborná škola knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno.....	24
6.2.2 Vyšší odborné školy a vysoké školy	24
6.2.2.1 Obchodní akademie, Střední odborná škola knihovnická a Vyšší odborná škola knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno.....	25
6.2.2.2 Vyšší odborná škola informačních služeb.....	25

6.2.2.3 Univerzita Karlova v Praze - Filozofická fakulta.....	25
6.2.2.4 Masarykova univerzita v Brně - Filozofická fakulta.....	26
6.2.2.5. Slezská univerzita v Opavě - Filozoficko-přírodovědecká fakulta	27
6.3 Celoživotní vzdělávání knihovníků.....	27
7. BUDOUCNOST KNIHOVNICKÉ PROFESE	29
8. ZÁVĚR.....	33
9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	35
10 RESUME.....	39

1 ÚVOD

Profese knihovníka má v naší společnosti již dlouhou tradici. Starověký Egypt, Řecko a Řím - to jsou země, kde se zrodily počátky knihovnické profese. Celý její vývoj jde ruku v ruce s událostmi, které se během staletí udály. Každé období dějin, ať je to starověk, středověk, renesance, osvícenství nebo novověk, se z části podílelo na tom, jakou podobu má současná knihovnická profese a celkově knihovnictví. Tím se právě bude tato práce zabývat - současnou podobou knihovnického povolání. A to v rámci obecného pojednání o knihovnické profesi, potřebných odborných dovedností, znalostí a vlastností a potřebného vzdělání, kterým mají pracovníci v knihovnách disponovat. Jak již bylo naznačeno, knihovnická profese prošla v průběhu staletí výraznými proměnami. Velmi převratná událost přišla však s 20. stoletím, kdy do knihoven postupně začala pronikat počítačová technologie, což přispělo k výrazným změnám týkající se celého oboru knihovnictví, včetně knihovnické profese. Pracovníci se museli začít v této sféře vzdělávat, učit se novým věcem, aby si zajistili bezproblémovou orientaci v počítačovém a digitálním prostředí.

Mnoho lidí si ani neuvědomuje, jak důležitá a potřebná je pro ně práce knihovníka i práce dalších zaměstnanců knihovny. V této práci je tedy i nastíněno, jaká panuje neinformovanost široké veřejnosti o knihovnické profesi, což zapříčiňuje její podceňování. Právě knihovník je jakýmsi prostředníkem mezi čtenářem a knihovnou. Pomáhá mu mimo jiné v dobré orientaci v knihovně, v nalézání potřebných relevantních zdrojů, snaží se vyjít vstříc jeho různým požadavkům a dotazům. Knihovník však může zastávat i roli učitele či jakéhosi rádce. To vše nasvědčuje tomu, že knihovnickova osobnost by měla být všestranně založená. Důležitou součástí přípravy na odborné a kvalitní vykonávání profese knihovníka je samozřejmě vzdělání, kterému bude v této práci věnována značná pozornost.

Práce se zaměří i na možnou budoucnost profese knihovníka. Nastíní situace, které by mohly v průběhu budoucího vývoje nastat. Řeší základní otázku, zda podoba knihoven a knihovnické profese, tak jak ji známe ze současnosti, přežije nebo ji čekají převratné změny, které by mohly vést až k jejímu zániku.

2 KNIHOVNY A KNIHOVNÍCI VE STAROVĚKU

S prvními stopami organizovaných sbírek se můžeme setkat již ve starověkém Egyptě a Mezopotámii. Dalšími významnými státy starověku, kde se zrodily počátky knihoven a knihovnictví, jsou antické Řecko a římská říše.

Nejrozšířenějším žánrem staroegyptské literatury se staly tzv. *knihy mrtvých*, které byly vkládány do hrobů nebožtíků.¹ Literatura byla zaznamenávána na papyrusové svitky. V Egyptě se hovoří o existenci archivů, ale o existenci knihoven jsou jen nepřímé důkazy. Knihovny zde byly součástí chrámů. V chrámech byla vyčleněna místnost nazývaná „*dům svitků*“, kde se knihy ukládaly. Dále v Egyptě existovaly také soukromé knihovny. Za další typ knihovny ve starověkém Egyptě lze považovat knihovny, které byly součástí „*domů života*“.² V těchto knihovnách pracovali učenci a písaři, kteří tvořili, opisovali a uchovávali vědecká a náboženská díla.

V Mezopotámii se vyskytovaly archivy a knihovny palácové, chrámové a soukromé. Vznikla zde tzv. Aššurbanipalova knihovna, která bývá považována za nejstarší nám známou knihovnu. Skládala se z osobní knihovny krále a ze státního archivu a obsahovala eposy, mýty, bajky a přísloví, hymny, modlitby, zákony, rituály a další díla různých oborů.³ V knihovně působili písaři a učenci, kteří opisovali díla a starali se o jejich shromáždování, ukládání, označení, třídění apod. Chrámové archivy pak opatrovali, přenášeli a doplňovali kněží.⁴

Co se týče starověkého Řecka, tam mají knihovny své počátky v 5. a 4. století př. n. l. V Řecku vznikaly soukromé knihovny, které se nacházely dlouhou dobu v domech nejvzdělanějších lidí, kteří knihy potřebovali ke svému vzdělání a tvorbě děl vlastních. Nacházely se zde i knihovny předních představitelů filozofie a vědy, například knihovna Platónovy akademie a Aristotelova knihovna.⁵ Největšího vrcholu dosáhlo řecké písemnictví založením Alexandrijské knihovny na počátku 3. století př. n. l. Zakladatelem knihovny se stal Ptolemaios I. a jejím ředitelem byl Zénodotos z Efesu. Za úkol mu připadlo roztřídit knihy a zjistit původní znění každého díla. Po jeho smrti působil jako ředitel knihovny

¹ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 13.

² CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 14.

³ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 17.

⁴ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 20.

⁵ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 22.

Kallimachos z Kyrény, který byl původem básník a učenec.⁶ Knihovna měla i své pobočky, z nichž jedna sídlila v chrámu boha Serepida. Tato sbírka již mohla sloužit i širší čtenářské veřejnosti.⁷

V Alexandrijské knihovně už existovala určitá hierarchická struktura správy knihovny. Pracovali zde vedoucí pracovníci (*procuratores*), vyšší knihovničtí pracovníci (*bibliothecarii*), asistenti - otroci (*bibliotheca*), opisovači (*antiquarii*) a archiváři (*bibliophulakes*). Také tu působili otroci zvaní *vilici*, kteří zastávali dozorčí, manažerskou funkci nad ostatními otroky a udržovali budovu knihovny. Největší zastoupení měli v knihovně asistenti - otroci, kteří měli specifickou funkci a to takovou, že asistovali čtenářům. Například přinášeli čtenářům knihy. Vedoucí funkci zastávali ředitelé - *procuratores bibliothecarum*. Ti se museli starat o věci finančního či diplomatického rázu.⁸

Knihovny v Římě se začaly objevovat již v 2. století př. n. l. Vznikají zde knižní obchody, velké veřejné knihovny, speciální knihovny i soukromé sbírky.⁹ Nejznamenitější římskou knihovnou byla knihovna Ulpia, která obsahovala jak řeckou, tak latinskou literaturu. Správa v římských knihovnách odpovídala správě v Alexandrijské knihovně. Knihovny měly v římské říši na starosti tzv. „*prokurátoři*“, což byli především významní učenci a básníci. Mezi další pracovníky knihovny patřili otroci, kteří se nazývali „*librarii*“. Jejich pracovní povinnosti spočívaly v ochraně knih, prepisování zchátralých rukopisů a starání se o pořádek v knihovně.¹⁰ „Veřejné knihovny sloužily spisovatelům, učencům, literárním nadšencům a opisovačům, kteří opisovali buď pro své pány, nebo pro knihkupectví na zakázku od zákazníka.“¹¹

⁶ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 24.

⁷ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 25.

⁸ HÁLOVÁ, Marie. Veřejné knihovny antické Římské říše. *Duha* [online]. 2012, roč. 12, č. 1 [cit. 27.03.2012]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/verejne-knihovny-anticke-rimske-rise>

⁹ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 26.

¹⁰ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 27.

¹¹ HÁLOVÁ, Marie. Veřejné knihovny antické Římské říše. *Duha* [online]. 2012, roč. 12, č. 1 [cit. 27.03.2012]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/verejne-knihovny-anticke-rimske-rise>

3 KNIHOVNY A KNIHOVNÍCI VE STŘEDOVĚKU

Ve středověku se knihovny stávaly součástí kostelů, klášterů a církevních úřadů. Vývoj knihoven v raném středověku byl především záležitostí církevních institucí. Knihy se uchovávaly nejprve ve skříňkách, truhlách či výklenkách ve zdi a později v obytných místnostech mnichů a s jejich přibývajícím počtem pro ně byla vyhraněna jedna místnost.¹² „V středověku knihovníci téměř vymizeli, a pokud byli, byli málo významní.“¹³

Vedení nevelkých klášterních, kostelních, kapitulních a dalších knihoven bylo svěřováno kněžím a mnichům.¹⁴ Ve větších středověkých knihovnách působili opisovači, *verifikátoři*, kteří ověřovali pravost rukopisů. Pracovali zde také *iluminátoři*, kteří zdobili knihy ornamenty. Dále *rubrikátoři*, což byli malíři iniciál a znamének. Svou práci tu vykonávali ještě knihvazači a *miniátoři* - malíři miniatur a knižní ilustrátoři.¹⁵ Raně středověcí knihovníci měli za úkol střežit a bdít v knihovnách a hlídat cenné sbírky. Odtud se objevuje i latinské označení středověkých knihovníků: *custos* (strážce, dozorce), *provisor* čili *curator* (pověřený obstaráváním knih), *repositor* (strážce pokladu); později *bibliothecarius* (knihovník) či *praefectus bibliothecae* (vedoucí knihovny), také *librarius* nebo *armarius*. Knihovník byl uváděn do úřadu slavnostním kostelním obřadem.¹⁶

Vrcholný středověk byl dobou zakládání univerzit, jejíž součástí se stávaly samozřejmě i knihovny. Změnil se zde i pohled na knihu. Lidé ji chápali jako „pracovní nástroj v ruce myslícího člověka“.¹⁷ Významným pokrokem se stala možnost vypůjčit si knihu i mimo prostor knihovny, což byl velký pokrok na cestě k budoucím veřejným knihovnám. Knihovny byly svěřovány knihovníkovi po dobu jednoho roku, který měl k sobě ještě několik pomocníků.¹⁸

S nástupem renesance se začínají vytvářet základy knihovědy a odborného knihovnictví. Zlomovou událostí se stává vynález knihtisku v polovině 15. století. Poprvé se zde objevuje myšlenka zpřístupnit knihovní fondy vzdělané veřejnosti. Knihovny se budovaly při kláštorech a chrámech, ale postupem času se jim dostalo i vlastních budov.¹⁹ V období

¹² CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 35.

¹³ BRADÁČ, L. *Československé knihovnictví*, s. 407.

¹⁴ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 199.

¹⁵ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 35.

¹⁶ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 36.

¹⁷ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 34.

¹⁸ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 39.

¹⁹ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 44.

renesance a baroka si pak bohatá šlechta najímala jako knihovníky do svých soukromých knihoven učené a vzdělané lidi, kteří byli vědecky či literárně činní.²⁰ Vedení klášterních a chrámových knihoven se svěřovalo učencům-kněžím a vysokým církevním hodnostářům.²¹

O vzdělávání knihovníků nemůže být do období osvícenství řeč. Revoluci ve vzdělání knihovníků přinesly až Spojené státy americké. Knihovníci v USA totiž jako první pochopili, že je důležité budovat knihovnické školství.²² Celkově rozvoj amerického knihovnictví byl na daleko lepší úrovni než evropské knihovnictví. Správa amerických knihoven, tzv. *subscription libraries*, byla svěřována správním radám či ředitelům voleným držiteli akcií, kteří rozhodovali o přijímání a propouštění zaměstnanců, o výši jejich platů, vybavení knihoven a základní orientaci jejich knihovních fondů. Tyto knihovny pak vytvořily základ pro vznik a rozvoj svobodných veřejných knihoven, které v americkém knihovnictví na rozdíl od evropského převažovaly.²³

Po založení první knihovnické organizace Melvilem Deweyem v roce 1876 - *American Library* byl vysloven požadavek na odborné školení knihovníků. Roku 1887 byla tedy otevřena na Kolumbijské univerzitě první knihovnická škola na světě. Tato škola se nazývala *School of Library Economy*, studium zde trvalo dva roky a zaměřovalo se na praktickou stránku knihovnické činnosti.²⁴ Cílem bylo naučit „v knihovnické teorii optimálním metodám výběru, nákupu, zpracování a správy knihovních sbírek.“²⁵ Poté byly založeny další knihovnické školy, které se však dočkaly kritiky týkající se vyučovacích metod. V roce 1926 se otevřela v Chicagu *Graduate School of Library Science*, která měla hodnotný učitelský sbor a formulovaly se zde nové vyučovací metody a nová pojetí knihovnictví.²⁶ První teze zněla: „aby mohl uchazeč pochopit požadavky vědy a úkoly knihoven, musí sám zvládnout určité vědní odvětví.“²⁷ V další tezi stálo, že „jádem vyučování musí být knihovna jako sociální jev - social agency.“²⁸ Poslední teze říká, že „knihovní věda (library science) musí zpracovávat výzkumná témata, méně z dějin knihoven a knihy, dějin literatury či vědy a více z oblastí správy, zákonodárství, psychologie čtenáře a sociologie.“²⁹ V rámci vzdělání

²⁰ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 199.

²¹ BRADÁČ, L. *Československé knihovnictví*, s. 407.

²² CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 51.

²³ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 50.

²⁴ CEJPEK J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 52.

²⁵ Tamt., s. 52.

²⁶ Tamt., s. 52.

²⁷ Tamt., s. 52.

²⁸ Tamt., s. 52.

²⁹ Tamt., s. 52.

v knihovnickém oboru se začaly konat veřejně přístupné přednášky a kurzy univerzitních učitelů, knihovníků a osobností veřejného života.³⁰ Nejvýznamnější knihovnou ve Spojených státech se stala Kongresová knihovna, která postupem času začala nabývat charakteru národní knihovny Spojených států. Knihovna má přes 5000 pracovníků a patří k největším na světě.³¹ Vývoj knihovnictví ve Spojených státech amerických výrazně ovlivnil evropské knihovnictví a s ním i knihovnictví v Československu.

³⁰ CEJPEK J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 52.

³¹ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 53.

4 KNIHOVNY A KNIHOVNÍCI NA ČESKÉM ÚZEMÍ

Vývoj českého knihovnictví úzce souvisí s kulturními i dalšími událostmi, které se v průběhu několika staletích udály. Zpočátku bývaly knihovny v českém státě součástí církevních institucí, jako byly kláštery, kostely, fary a tím vznikala jakási vazba mezi církevními institucemi a knihovnictvím. Poté se od těchto institucí odtrhly a začaly tak vznikat nové typy knihoven, ze kterých se postupem času vytvořily knihovny lidové a veřejné.

4.1 Od počátků do poloviny 14. století

S prvními stopami knižní literatury na českém území se můžeme setkat již v první polovině 9. století.³² V tomto období se objevují především díla liturgická, filozofická a teologická. O knihovnách však nejsou žádné určitější zprávy. Typickými institucemi, ve kterých se uchovávala literární díla, představují instituce církevní, zejména kláštery. Do významných klášterních knihoven řadíme knihovnu strahovského kláštera, pražské kapitulu či břevnovskou benediktinskou knihovnu. V těchto knihovnách pracovali především kněží, mniši. Jejich úkol spočíval především ve střežení cenných sbírek.³³

4.2 Od poloviny 14. století do 16. století

Tato doba je spjata s tlakem po vyšším vzdělání a spolu s tím i po organizaci domácího školství. Nejdůležitější událostí se v tomto ohledu stalo založení pražské univerzity roku 1348. Tento čin výrazně zasáhl do vývoje českého knihovnictví, a to jak kvalitativně, tak kvantitativně.³⁴ Ke knihovnám soukromým a institucionálním, zejména církevním nově přistupují knihovny univerzitních kolejí.³⁵ Knihovny, které zaznamenávají většího významu až v pozdější době, jsou soukromé knihovny světských osob, církevních představitelů a univerzitních vzdělavců a dále ještě knihovny šlechtické a měšťanské.³⁶ Středověký způsob upoutání knih řetězem k pultu lavice k nám přichází až koncem 15. století a počátkem 16. století.

³² CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 60.

³³ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 199.

³⁴ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 68.

³⁵ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 69.

³⁶ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 74.

V době husitství vznikají nové univerzitní koleje, např. Rečkova.³⁷ Nejvýznamnější knihovnou v Čechách však zůstávala knihovna pražské kapituly, která svůj fond rozšiřovala především dary svých členů či blízkých osob.³⁸ O její chod se starali kanovníci. Ti zpracovávali a následně zpřístupňovali knihovní fondy. V tomto období přestávají být církevní instituce výlučnými majiteli knihoven a nositeli vzdělanosti. Kniha a soukromá knihovna se šířila do dalších sociálních vrstev; světské šlechty a měšťanstva, intelektuálů sdružujících se u vyšších církevních škol a univerzity.³⁹

4.3 Od 16. století do 19. století

Nejvýznamnější událostí, která se stala v první polovině 15. století, bylo vynalezení knihtisku. Tištěná kniha tedy začíná nahrazovat rukopisy. Výrazným mezníkem ve vývoji knihovnictví se stává české povstání v letech 1618-1620 a následná třicetiletá válka. Knihovny na hradech a zámcích hlásí vzestup a naopak měšťanské knihovny a knihovny v palácích mizí.⁴⁰ V období renesance a baroka si bohatá šlechta pro správu svých soukromých knihoven najímala učené a vzdělané lidi, kteří byli vědecky či literárně činní.⁴¹

Díky vlivu osvětenství se zvyšuje úsilí o rozšíření vzdělanosti širším vrstvám, což souvisí i se zpřístupněním knih nejen pro privilegované vrstvy. Významnou událostí se tak stalo dne 30. října 1777 otevření *Veřejné c.k. univerzitní knihovny*. Tuto knihovnu spravovali karolinský exjezuita Mende a klementinský Charuel, po jehož smrti převzal jeho funkci Karel Rafael Ungar. Tamní knihovníci se po Ungarově smrti soustředili na pořízení potřebných katalogů. V této knihovně pak začali pracovat představitelé inteligence a vzdělanci.⁴² Bez veřejných knihoven nebylo možné poskytnout přístup ke vzdělání všem vrstvám společnosti. Veřejné půjčovny a čítárny sloužily především privilegovanějším vrstvám. Veřejné knihovny zpočátku nahrazovaly soukromé knihovny české inteligence, kněží, učitelů, úředníků a spisovatelů.⁴³ Postupem času se začaly budovat obecní městské knihovny, které se rozšiřovaly do mnoha měst.⁴⁴ Ve 2. polovině 19. století se začíná rozšiřovat knihovníkův úkol. Knihovník

³⁷ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 76.

³⁸ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 78.

³⁹ BROŽOVSKÁ ONDERKOVÁ, Jana. Knihovny katolické církve v informačním věku. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2010, roč. 10, č. 1 [cit. 01.04.2012]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=1221&idr=10&idci=25>

⁴⁰ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 103.

⁴¹ CEJPEK J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 199.

⁴² CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 127-128.

⁴³ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 135.

⁴⁴ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 136.

má být lidovýchovným činitelem, vychovatelem čtenáře, vůdcem v doplnění školních vědomostí sebevzděláním a v ušlechtilé zábavě.⁴⁵ Koncem 19. století se zaměstnání v knihovnách mění v knihovnické povolání, které vyžaduje jistou přípravu.⁴⁶

4.4 Období 20. století

Již před první světovou válkou měly české země poměrně rozsáhlou síť knihoven. Na počátku 20. století se začaly formulovat zákony a vydávala se vládní nařízení týkající se zřízení veřejné nebo městské knihovny v každé obci. Do Československa současně začínají pronikat zásady anglo-amerického knihovnictví. Mimo jiné bylo uzákoněno, že v obcích nad 10 000 obyvatel měl knihovny vést knihovník z povolání.⁴⁷ Ve 20. letech 20. století byly poprvé právně formulovány požadavky na knihovnickou osobu, které po knihovníkovi vyžadovaly inteligenci, znalost literatury a správy knihovny.⁴⁸ Knihovníci, kteří pracovali v knihovně, jejíž sídlo bylo v obci nad 10 000 obyvatel, museli projít střední nebo měšťanskou školou a státní knihovnickou zkouškou.⁴⁹

V období první republiky se začaly vytvářet různé spolky, např. *Spolek československých knihovníků a jejich přátel*, který sdružoval knihovníky všech typů knihoven. Tento spolek pod vedením B. Koutníka začal pořádat přednášky, hájit požadavky knihovnického povolání a popularizovat knihovnictví ve veřejnosti.⁵⁰ Do dvacátých let působili v knihovnách jako knihovníci vědci, učitelé, spisovatelé, básníci a jiní příslušníci inteligence bez odborného knihovnického vzdělání.⁵¹ A jak vůbec vypadala práce v prvorepublikové knihovně, jaké povinnosti, práva nebo plat měl knihovník v této době? Jako příklad si lze uvést Baťovu knihovnu ve Zlíně, která byla otevřena roku 1918. Knihovníka zde volila knihovní rada. Jednatel knihovny zodpovídal za chod knihovny a dohlížel také na knihovníka, aby svoji práci vykonával správně. Plat knihovníka byl fixní a činil 50 Kčs týdně.⁵² „Knihovník vybíral za každou vypůjčenou knihu na každých započatých

⁴⁵ BRADÁČ, L. *Československé knihovnictví*, s. 408.

⁴⁶ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 199.

⁴⁷ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 146.

⁴⁸ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 147.

⁴⁹ Tamt., s. 147.

⁵⁰ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 150.

⁵¹ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 152.

⁵² SALÁTOVÁ, Renáta. Baťova knihovna ve Zlíně (1. část). *Knihovna plus* [online]. 2011, č. 1 [cit. 02.04.2012]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkkr/knihovnaplus111/salatova.htm>

deset dní opakovaně 20 hal, které byly také jeho osobním příjmem.⁵³ Knihovnickova práce spočívala v nabízení knih čtenářům, vedení Knihy přání čtenářů, předplácení bibliografického věstníku, ve zřizování oddělení pro odbornou literaturu a dohlížení na umístění knih v regálech dle autorů. Dále šířil, prodával a roznášel všechny knihovní radou schválené časopisy ve vlastní režii.⁵⁴

Na počátku 20. století se zvětšovalo úsilí o založení knihovnické školy. V prosinci 1918 byly Svazem osvětovým pod vedením L. J. Živného uspořádány první třínedělní kurzy pro knihovníky a v dubnu 1919 se pak konaly dvouměsíční knihovnické kurzy. V těchto kurzech se přednášely základní knihovnické disciplíny: bibliografie, dějiny knihy, dějiny knihoven, katalogizace, klasifikace správa knihoven. Roku 1920 se založením Státní knihovnické školy pak nastal velký zlom ve vzdělání knihovníků.⁵⁵ „Tato jednoletá škola měla spíše charakter nástavbových kurzů, neboť jak její ředitel Z. V. Tobolka, tak i ostatní učitelé byli jejími externími učiteli a škola nebyla zahrnuta do soustavy odborných škol.“⁵⁶ Projevovala se zde i rozdílnost ve zkouškách. Ti, kteří chtěli pracovat ve veřejných knihovnách, absolvovali 5 zkoušek, zatímco zájemci o práci ve vědeckých knihovnách ještě další 4 zkoušky. V roce 1921 vznikla v Ústí nad Labem německá Státní knihovnická škola. Pro knihovníky v obcích od 2000 do 10 000 obyvatel se pořádaly každoročně třínedělní prázdninové kurzy a pro knihovníky v nejmenších obcích šestihodinové kurzy.⁵⁷

Další významným činem v oblasti vzdělání knihovníků se stalo spojení knihovnického vzdělání s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy. Pořádaly se zde dvouroční knihovnické kurzy, které byly určeny výhradně pro vzdělávání knihovníků vědeckých a administrativních knihoven. Československé knihovnictví se dočkalo v letech 1921-1928 prudkého rozmachu, na němž mají velkou zásluhu vedoucí knihovničtí pracovníci i knihovníci dobrovolní.⁵⁸

Mezi významné osobnosti československého knihovnictví, které se podílely na jeho vývoji, teoretizování a přístupnosti, patří Ladislav Jan Živný, Zdeněk Václav Tobolka, Josef Volf, Jiří Mahen, Bohuslav Koutník a mnoho dalších.

⁵³ SALÁTOVÁ, Renáta. Bařova knihovna ve Zlíně (1. část). *Knihovna plus* [online]. 2011, č. 1 [cit. 02.04.2012]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkkcr/knihovnaplus111/salatova.htm>

⁵⁴ Tamt.

⁵⁵ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 152.

⁵⁶ Tamt., s. 152.

⁵⁷ Tamt., s. 152.

⁵⁸ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 162.

5. SOUČASNOST KNIHOVNICKÉ PROFESE

V dřívějších dobách se knihovnické povolání považovalo za velmi vážené a cenné. Tehdejší čtenáři považovali návštěvu knihovny za něco výjimečného a chovali tak k profesi knihovníka a knihovně úctu, jelikož jim umožňovaly přístup ke vzdělání. V dnešní době je u nás práce knihovníka dostatečně nedoceněna, ba dokonce podceňena. Tato situace se dle některých odborníků může změnit „vyšší profesionalitou a užitečností informačního profesionála pro uživatele.“⁵⁹ Ke zvýšení prestiže knihovnické profese může přispět sám knihovník a to neustálým vzděláváním se, ochotou, vstřícností a pozitivním přístupem k vykonávané práci. V knihovnách stále pracuje mnoho knihovníků, kteří neprošli vysokoškolským vzděláním a svoji práci neberou příliš vážně, berou ji jako dočasné působiště, což se odrazuje na výkonu jejich povolání. To vše se poté projevuje ve vnímání knihovnické profese a jejím následném podceňování.

Zeptáte-li se člověka na ulici, co si představuje pod profesí knihovníka, dočkáte se stručné odpovědi, že knihovník „jen půjčuje knihy“. Knihovník sice knihy půjčuje, ale má na starosti mnoho dalších úkolů, které nejsou široké veřejnosti dosud známé. Povolání knihovníka je součástí profese, která se nazývá *Knihovnické a informační služby* a lze ji definovat jako „odbornost, jejímž cílem je hledat, analyzovat, zpracovávat a rozšiřovat informace a tím jim přidávat hodnotu vzhledem k uspokojování vyslovených či nevyslovených informačních potřeb cílové populace (...).“⁶⁰ Tato profese zahrnuje rozdílné specializace, které vyžadují různé znalosti a dovednosti. Tradiční profese představují informační pracovníci, knihovníci, archiváři a současné pak informační analytici, výzkumní manažeři, správci databází, studijně rozboroví pracovníci, aj.⁶¹ Knihovníka lze definovat jako pracovníka knihovny, který „provádí základní knihovnické práce, samostatně zajišťuje chod knihovny s univerzálním fondem s lokální a regionální působností.“⁶² Základními činnostmi knihovníka jsou: samotné zajišťování chodu knihovny, organizování knihovního fondu v knihovnách s lokální a regionální působností, pořádání katalogů podle standardů a

⁵⁹ SCHWARZ, Josef. Učené hádání naznačilo základní problémy profese a oborového vzdělávání. *Ikaros* [online]. 2003, roč. 7, č. 7 [cit. 03.04.2012]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/1448>

⁶⁰ *Průvodce znalostmi a dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 8.

⁶¹ Tamt., s. 8.

⁶² Národní soustava povolání - Knihovník [online]. Dostupné z: http://katalog.nsp.cz/karta_p.aspx?id_jp=102205&kod_sm1=21

stanovených metodik, revize knihovních sbírek, zajišťování vnitrostátních meziknihovních služeb v knihovnách s lokální působností, knihovnické a bibliografické, referenční a informační služby v knihovnách s lokální působností.⁶³

Dále se v knihovnách, zejména v těch větších, můžeme setkat s těmito 23 pracovními pozicemi: knihovník akvizitér, knihovník katalogizátor, knihovník pracovník správy fondů, knihovník v přímých službách, referenční knihovník, knihovník v knihovně pro děti, knihovník správce digitální knihovny; samostatný knihovník akvizitér, samostatný knihovník katalogizátor, samostatný knihovník pracovník správy fondů, samostatný referenční knihovník, samostatný knihovník v knihovně pro děti, samostatný knihovník, správce digitální knihovny, samostatný knihovník metodik, samostatný systémový knihovník; knihovník specialista akvizitér, knihovník specialista katalogizátor, knihovník specialista pracovník správy fondů, referenční knihovník specialista, knihovník specialista v knihovně pro děti, knihovník specialista správce digitální knihovny, knihovník specialista metodik, systémový knihovník specialista. Každá tato pracovní pozice stanovuje určité znalosti, dovednosti a požadavky, které se k ní vážou. Jako příklad lze uvést pozici referenčního knihovníka a knihovníka katalogizátora. *Referenční knihovník* „zprostředkovává uživatelům knihovnické a informační služby (...), vede evidenci referenčních dotazů, vyhodnocuje zpětnou vazbu kvality knihovnických a informačních služeb pro uživatele vlastní knihovny i celého systému.“⁶⁴ Náplní jeho práce je mimo jiné například: sestavení jednoduchých rešerší, vedení vstupních pohovorů s uživateli, poskytnutí meziknihovních služeb (informačních, výpůjčních, reprografických), bibliograficko-lokační zpracování požadavků na meziknihovní služby, ukládání a vyhledání dat v provozovaných databázích, základní činnosti v oblasti public relations a marketingu knihovny včetně spolupráce s partnery knihovny, kooperace v národním systému knihovnických a informačních služeb.⁶⁵ *Knihovník katalogizátor* „provádí formální a obsahovou analýzu dokumentu, na jejím základě vytváří jmenný a věcný záznam dokumentu (...).“⁶⁶ Jeho pracovní činnost spočívá v druhové analýze dokumentů, určení pramenů popisu dokumentů, tvorbě jmenného a věcného katalogizačního záznamu podle

⁶³ Národní soustava povolání - Knihovník [online]. Dostupné z:

http://katalog.nsp.cz/karta_p.aspx?id_jp=102205&kod_sm1=21

⁶⁴ Národní soustava povolání - Referenční knihovník [online]. Dostupné z:

http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_jp=101834&kod_sm1=23

⁶⁵ Tamt.

⁶⁶ Národní soustava povolání - Knihovník katalogizátor [online]. Dostupné z:

http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_jp=101831&kod_sm1=23

pravidel, indexaci dokumentu, tvorbě klíčových slov, ve správě bibliografické a autoritní báze (katalogu) a mnohém dalším.⁶⁷

5.1 Nová knihovnicko-informační povolání

Se zvýšením nároků na pracovníky v knihovnách se začala v knihovnicko-informačním oboru vyvíjet nová povolání. V důsledku toho, že se změnilo tradiční prostředí knihovny na elektronické, se mění role i postavení knihovníka. Kromě tradičních požadavků, jako je znalost organizace, řízení knihovny, metodik a technologie apod., přibývají další požadavky. Jedná se o bezproblémovou orientaci v prostředí elektronické knihovny a vybrání z ní čtenáři takové zdroje a informační prameny, které potřebuje. Dále je nutné posilovat referenční roli knihovníka týkající se obsahu informačních zdrojů.⁶⁸

Do dalších let bude u nás nutné prosadit určitou ochranu knihovnicko-informačního povolání, jak je tomu u ostatních demokratických států a u jiných profesí (např. u lékařů, učitelů právníků apod.). Což znamená, že knihovnicko-informační povolání tak budou moci vykonávat absolventi bakalářského, magisterského či navazujícího magisterského programu, který je v České republice akreditován pod názvem „*Informační studia a knihovnictví*“. Knihovny v dnešní době zaměstnávají i pracovníky, kteří nemají vysokoškolské vzdělání v oboru knihovnictví a bude tomu tak i nadále. V knihovnách se však mohou uplatnit i lidé, kteří prošli odborným školením či kurzy. Knihovnicko-informační povolání však vyžaduje celoživotní vzdělávání, tudíž je nezbytné, aby ve vzdělávací soustavě působili doškolovací kurzy.

Nová knihovnická a informační povolání představují například referenční knihovníci, informační manažer, informační specialista, informační poradce či konzultant.⁶⁹

5.2 Odborné dovednosti a schopnosti knihovníka

V důsledku dalšího vývoje knihovnictví, zejména nástupu počítačové technologie do systému knihoven, se značně rozšířily požadavky a nároky na knihovníky. S tím souvisejí i určité dovednosti a schopnosti, kterými by měli knihovničtí pracovníci disponovat. Tyto dovednosti a schopnosti můžeme rozdělit do pěti hlavních skupin:

⁶⁷ Národní soustava povolání - Knihovník katalogizátor [online]. Dostupné z: http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_jp=101831&kod_sm1=23

⁶⁸ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 202.

⁶⁹ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 203-204.

- Informace
- Technologie
- Komunikace
- Řízení

Odborné znalosti a dovednosti hrají důležitou roli v každodenní činnosti knihovníků. Získání a osvojení si těchto znalostí a dovedností přispívá ke zvyšování kvality práce knihovníka. Součástí každodenní práce knihovníka je neustálý kontakt s uživatelem. Knihovník by měl porozumět informačním potřebám uživatelů a následně vyřídit jejich požadavky a rozvíjet jejich schopnost pracovat s informacemi. Musí seznámit uživatele se všemi zdroji a pomůckami, databázemi, dokumenty a přizpůsobovat se potřebám uživatelů.⁷⁰ Důležitá je i pracovníkova znalost prostředí knihovnických a informačních služeb. Odborný pracovník by si měl být vědom svého postavení v informační profesi, jak na národní, tak mezinárodní úrovni, aby mohl přispívat k uznání jejího místa ve společnosti. Měl by nabýt takové profesní kultury a identity, která se následně projeví ve znalosti informačních pracovníků a odborníků příbuzných profesí, odborné terminologie, prostředí a míst, kde se společně mohou setkat a jednat. Toto vše vede jedince k většímu výkonu a postupu své kariéry. Je třeba, aby aktivně hájil svou profesi a její uživatele v rámci profesních a společenských organizací. Měl by se dobře orientovat v pojmech jako profesní etika, ekonomie, informační politika apod.⁷¹ V oblasti knihovnických a informačních služeb je potřeba řídit se právními nařízeními a předpisy, zejména těmi, které se vztahují k právům osobního vlastnictví, k právu na ochranu osobnosti, právu volné soutěže, smluvnímu právu, právu na výpůjčky, právu na kopírování, na svobodu vyjadřování, na ochranu osobních dat atd. Pracovník by měl znát nařízení a právní předpisy v závislosti na národním, evropském a mezinárodním informačním právu.⁷² U odborného pracovníka se vyžaduje i schopnost vytvářet, uspořádat, spravovat zdroje (dokumenty, archivy, informace, znalosti) a dále tvořit a využívat metadata a přístup k nim. V tomto směru je základem znát tištěné i digitální dokumenty, rejstříky a katalogy, které příslušná organizace využívá. Samozřejmostí je i znalost pojmů jako databáze, katalog, bibliografická citace, digitální rejstříky a další.⁷³

⁷⁰ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 26.

⁷¹ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 27.

⁷² *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 28.

⁷³ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 29.

Pracovník v knihovnických a informačních službách by měl správně identifikovat a hodnotit informační zdroje. Informační zdroje by měl být schopen najít, zařadit, zhodnotit, zvolit a ověřit. Porozumění pojmům jako nakladatel, producent, distributor, informační zdroje, encyklopedie, slovník, primární, sekundární a terciární zdroj patří k základním znalostem. Za důležitou schopnost se považuje i správné zhodnocení kvality zdroje a určení, zda odpovídá kritériím pro výběr, relevanci, autenticitu, důvěryhodnost, aktuálnost atd.⁷⁴ Odborný pracovník má zvládat charakterizovat obsah dokumentačního zdroje. Vyjádřit hlavní zaměření či myšlenku dokumentu, sestavit rejstřík, provádět věcnou katalogizaci, vypracovat resumé a recenze a další.⁷⁵ Prostřednictvím různých metod, informačních nástrojů a příruček, které umožní rychle vyhovět uživatelům, musí umět vyhledávat a získávat informace. V tomto ohledu se pak vyžaduje správná interpretace a předání výsledků základních požadavků a správné používání moderních vyhledávacích nástrojů.⁷⁶ V oblasti budování, správy a doplňování fondů je důležité, aby odborný pracovník zvládal stanovit a uplatňovat kritéria pro výběr, nákup, konzervování a vyřazování dokumentů. Tyto fondy pak musí opatrovat, zpřístupňovat, rozšiřovat, aktualizovat a vyřazovat ty, které začínají nevyhovovat. V rámci doplňování fondů by měl mimo jiné zajistit nákup dokumentů nebo zařízení do knihovny dle daných pokynů.⁷⁷ Odborník pracující v knihovnicko-informačních službách by se měl dle určitých metod a postupů naučit zacházet s dokumenty. Pracovník musí ukládat dokumenty do skladu takovým způsobem, aniž by se dokument nevhodným způsobem poškodil.⁷⁸ Mezi další důležitou schopnost patří rozvržení pracovního místa a prostoru, kde se dokumenty nalézají. Rozvrhnout si, kde se budou nacházet jednotlivé věci potřebné pro danou organizaci.⁷⁹

S nástupem počítačové technologie se rozšířil seznam dovedností a schopností, kterými musí odborník v knihovnických a informačních službách disponovat. Mezi dovednosti, které se vážou k úspěšné orientaci v počítačové technologii, patří správné používání základních funkcí počítačových informačních systémů. Pracovník by měl být schopen dle stanovených metod rozvíjet, integrovat a spravovat dokumentační informační systémy a znát pojmy s nimi spojené. Měl by dokázat zpřístupnit informace veřejnosti

⁷⁴ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 30.

⁷⁵ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 31.

⁷⁶ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 32.

⁷⁷ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 33.

⁷⁸ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 35.

⁷⁹ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 36.

produkováním dokumentů na všech médiích. Velmi důležitou schopností se stala zejména v posledních letech schopnost ovládat bez větších obtíží prostředí Internetu.⁸⁰

Mezi nepostradatelnou schopnost knihovnicko-informačního pracovníka bezesporu patří umění komunikace. Ať už se jedná o komunikaci ústní, písemnou, komunikaci pomocí počítače či mezilidskou komunikaci. Knihovna je institucí veřejnou, kam každý den zavítá mnoho návštěvníků, kteří mají různé požadavky a otázky, které musí pracovník knihovny správně pochopit a poté formulovat adekvátní a uspokojivou odpověď. Umění komunikovat s návštěvníky knihovny nestačí, je zapotřebí komunikovat na jisté profesionální a odborné úrovni i se svými kolegy. Odborný pracovník by se měl tedy umět ústně vyjadřovat a sdělovat myšlenky lidem, se kterými přijde při své práci do styku. Měl by umět naslouchat, formulovat, vysvětlit a poradit kolegovi či uživateli. Co se týče písemného styku, tam musí ovládat zcela bezchybně český pravopis a gramatiku a rychle pochopit obsah přečteného textu. Také by měl zvládat zpracovávat zápisy z jednání atd. Nezbytná je orientace v pojmech jako dopis, zápis události, pošta, text, protokol, zpráva, elektronická zpráva a další. Knihovnicko-informační pracovník by měl být schopen srozumitelně se vyjádřit i pomocí různých grafických a zvukových médií. Měl by umět používat různé kancelářské aplikace, do kterých řadíme například e-mail, databáze, kreslení, prezentace, tabulkové procesory, textové procesory. Samozřejmostí se dnes stává i znalost cizího jazyka a jeho uplatnění jak v ústní, tak v písemné komunikaci.⁸¹

Poslední skupinou odborných znalostí a schopností je skupina - řízení. Jedná se především o sféru marketingu, globálního řízení informací, prodeje a šíření, řízení rozpočtu, o sféru projektového řízení a plánování, sféru diagnostiky a hodnocení, řízení lidských zdrojů, vzdělání a školení. Odborný pracovník by se měl vyznat v politice řízení informací, v analyzování a správném umístění informační činnosti v rámci kultury dané organizace. Podstatnou schopností je i rozvíjení služeb pro zákazníky a uživatele a také korigování finančních zdrojů a jejich využití. Pracovník v knihovnicko-informačních službách by měl umět předávat své znalosti a zkušenosti dalším zaměstnancům a tím zajistit jejich profesní růst. Měl by být schopen uspořádat adekvátní vzdělávací akce či školení.⁸²

⁸⁰ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 40-43.

⁸¹ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 46-52.

⁸² *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*, SKIP, s. 54-61.

5.3 Klíčové vlastnosti knihovníka

V profesi knihovníka nehrají důležitou roli pouze jeho odborné znalosti a schopnosti, ale i jeho vlastnosti. To, jaké má knihovník vlastnosti, se pak odráží na utváření názoru na jeho osobnost i na práci, kterou vykonává. V roce 1930 vydalo Sdružení amerických knihoven seznam týkající se vlastností, kterými by měl knihovník disponovat.⁸³ A jaké vlastnosti by měl podle něj tedy knihovník mít? Za klíčové vlastnosti považuje přesnost, s jakou knihovník přepisuje informace, zhotovuje a zařazuje kopie či reviduje svou práci. Dále přizpůsobivost při zdolávání nenadálých úkolů či přizpůsobivost novým názorům a potřebám. Důležitými vlastnostmi jsou i víra ve svou práci, spolehlivost a houževnatost dokončit zadaný úkol. Také zdraví, představitivost, pilnost a iniciativa v rámci samostatného řešení problémů. Do základních vlastností zařazuje i inteligenci. Také správný úsudek v rozlišování důležitých věcí od maličností patří do základních vlastností. Samozřejmě i paměť, zvědavost, úpravnost, trpělivost, příjemnost, odborné znalosti, rychlost a systematičnost.⁸⁴ Po 82 letech, co tento seznam vyšel, se některé požadované vlastnosti mohly změnit. Převážná část těchto vlastností však zůstává potřebná i pro současnou knihovnickou profesi.

5.4 Etický kodex českých knihovníků

Nejen v ostatních profesích, ale i v profesi knihovníka existuje etický kodex, který stanovuje určité zásady v jeho chování. Knihovníci jakožto pracovníci veřejné instituce by měli jít svým chováním a jednáním příkladem. Jak by tedy mělo vypadat jednání a chování knihovníků podle etického kodexu? Knihovník by měl v první řadě hájit základní právo jedince na informace a to bez ohledu na politická, ideologická a náboženská hlediska. Nediskriminuje uživatele dle národnosti, rasy, náboženství, pohlaví a sociálního statusu. Respektuje práva autorů a nakládá s nimi podle toho, jak stanovuje zákon a také respektuje práva uživatelů na soukromí a anonymitu i jejich osobnost a informační potřeby. Jedná a chová se takovým způsobem, kterým bude přispívat k dobré pověsti knihovny na veřejnosti i k dobré pověsti knihovnické profese ve společnosti. Správný knihovník stále usiluje o

⁸³ Tento seznam byl jako dodatek připojen ke knize Margaret Mannové „*Úvod do katalogizace a třídění knih*“

⁸⁴ KUBÁTOVÁ, Ludmila. Přežije ideál knihovníka z roku 1930 rok 2000? *Národní knihovna : knihovnická revue* [online]. 1999, č. 5, 253-254 [cit. 04.04.2012]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkkr/Nkkr9905/9905253.html>

profesní zdokonalování. V neposlední řadě spolupracuje se svými kolegy a udržuje s nimi úzký vztah.⁸⁵

⁸⁵ Etický kodex českých knihovníků [online]. © Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (SKIP), 2010-2012. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.skipcr.cz/co-je-skip/kodex-etiky>

6 VZDĚLÁNÍ KNIHOVNÍKŮ

Všeobecné vzdělání a odborná příprava bývá považována v demokratických státech za jednu z nejcennějších hodnot. Odpovídající vzdělání je nezbytným předpokladem pro duchovní, politický a ekonomický vývoj společnosti.⁸⁶ V knihovnické profesi tomu není jinak. I zde je mimo osobních vlastností důležité příslušné vzdělání, které by mělo budoucí knihovníky odborně připravit na jejich práci v knihovně. Vzdělání na středních a vysokých školách knihovnického zaměření však pro profesi knihovníka není konečné. Ke kvalitnímu výkonu knihovnického povolání bývá vyžadováno i celoživotní vzdělávání, kterému musí knihovník obětovat dostatek času. V důsledku pronikání informačních technologií se musela koncepce knihovnického vzdělávání změnit. Knihovnické vzdělání se tak začíná zaměřovat na výuku spojenou právě se znalostmi informační technologie. S počátky knihovnického vzdělání se můžeme setkat ve Spojených státech amerických ve 2. polovině 19. století, které poté začalo dále pronikat do Evropy a Československa.

6.1 Vzdělání knihovníků v Československu

Důležitou událostí ve vývoji knihovnického vzdělání v Československu bylo vydání prvního československého zákona z roku 1919 spolu s vládním nařízením vydaným v listopadu téhož roku. Tento zákon se týkal rozdělení knihovnického vzdělání do tříúrovňového systému:

- První stupeň: knihovníci pracující v obcích nad 10 000 obyvatel musí absolvovat Státní knihovnickou školu.
- Druhý stupeň: knihovníci v obcích od 2000 do 10 000 obyvatel musí projít státními knihovnickými kurzy.
- Třetí stupeň: knihovníci v obcích s méně než 2000 obyvateli musí absolvovat krátkodobé knihovnické kurzy.⁸⁷

„Knihovnické školství první republiky ještě netvořilo pevnou součást středoškolského vzdělání, tím méně pak vzdělání vysokoškolského (...).“⁸⁸ V tomto období se významným činem ve sféře knihovnického vzdělání stalo založení jednorocní české státní školy

⁸⁶ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 197.

⁸⁷ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 205.

⁸⁸ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 206.

knihovnické v roce 1920 v Praze (viz kapitola Jednoletá Státní knihovnická škola) a založení jednorochní německé státní školy knihovnické v Ústí nad Labem roku 1921. Co se týče metod vyučování, ve všech učilištích je nutno v knihovnictví vyučovat jak teoretickými výklady, tak praktickými cvičeními, vycházkami apod.⁸⁹ „Knihovníci vědeckého i lidovýchovného ústavu mají znáti dle našich potřeb učební předměty: knihovny a čítárny, její třídění, dějiny a přítomný stav našeho i cizího knihovnictví (...), správa knihovny, všeobecná katalogisace (...).“⁹⁰ Knihovník vědecké knihovny má pak znát mimo to i „zákon o tisku, povinné výtisky, speciální katalogizace (rukopisů, listů, korespondencí, prvotisků, rytin), bibliografie naše i cizí (...), konservování a restaurace knih.“⁹¹ Období druhé republiky se pak neslo ve znamení nacistické ideologie, která vedla k ukončení činnosti knihovnických škol a knihovnických kurzů. Po ročním přerušení se obnovila výuka na Státní knihovnické škole. Ta byla však přebudována podle vzoru německých škol. V období 1945-1948 se v Československu obnovila dvě školská zařízení - knihovnické kurzy při FF UK a Státní knihovnická škola. Začíná sílit tlak na vytvoření samostatného vysokoškolského vzdělávání knihovníků. Ve školních letech 1948/49 a 1949/50 byl zřízen na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy dvouletý lektorát a od zimního semestru 1953/54 se přeměnil lektorát na katedru knihovnictví s původně čtyřletým a poté pětiletým dvouoborovým studiem.⁹² Po druhé světové válce se v Československu zavedlo i středoškolské knihovnictví. Počátky středoškolského studia knihovnictví zaznamenáváme v Praze a v Brně v roce 1953.⁹³ V 70. a 80. letech se výrazně pozornost posouvala k automatizování informačních systémů. V roce 1982 byla při Fakultě řízení na Vysoké škole ekonomické založena katedra vědeckotechnických informací.⁹⁴ Po sametové revoluci přišly tendence změnit celkovou koncepci, strukturu a obsahovou náplň knihovnicko-informačního vzdělávání. Roku 1993 se katedra Filozofické fakulty přejmenovala na Ústav informačních studií a knihovnictví a katedra Vysoké školy ekonomické na katedru informačního a znalostního inženýrství. V 90. letech začaly vznikat i nové vysoké školy zaměřené na studium knihovnictví a to v Opavě při Slezské univerzitě a v Brně na Masarykově univerzitě.⁹⁵

⁸⁹ BRADÁČ, L. *Československé knihovnictví*, s. 411.

⁹⁰ Tamt., s. 411.

⁹¹ Tamt., s. 411.

⁹² CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 207-208.

⁹³ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 209.

⁹⁴ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 210.

⁹⁵ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 210-212.

6.1.1 Jednoletá Státní knihovnická škola

Tato škola vznikla v Praze roku 1920 a byla podřízena Ministerstvu školství a národní osvěty. Prvním ředitelem se stal Zdeněk Václav Tobolka. Na tuto školu byli přijímáni studenti s ukončeným středoškolským vzděláním i studenti bez maturity. Každý uchazeč se musel podrobit přijímací zkoušce, která se skládala ze znalosti české a slovenské literatury a znalosti hlavních děl světové literatury z hlediska potřeb knihovny. Uchazeči bez maturity museli podstoupit ještě zkoušku, při které měli prokázat znalosti potřebné pro knihovnickou praxi.

Výuka této školy byla zaměřena na dějiny a současný stav knihoven u nás a v zahraničí, na právní úpravu knihovnictví, na správu knihoven, katalogizaci a dějiny knihy a tisku. Přednášelo zde několik českých knihovnických odborníků. Problémem této školy byl nedostatek vhodných učebních textů.⁹⁶

6.1.2 Knihovnické kurzy Z. V. Tobolky

Knihovnické kurzy pod vedení Z. V. Tobolky začaly fungovat v roce 1927. Tobolkovy kurzy trvaly dva roky a konaly se při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Byly určeny výhradně pro vzdělání knihovníků pracujících ve vědeckých a administrativních knihovnách. Studium na těchto kurzech se považovalo za studium doplňkové a mimořádné. Orientace kurzů byla zaměřena na bibliologii v souvislosti s jejími historickými částmi.⁹⁷

6.2 Vzdělání knihovníků v současnosti

Vzdělání ve 21. století je postaveno na 4 základních pilířích:

1. Učit se poznávat.
2. Učit se jednat.
3. Učit se žít společně.
4. Učit se být.

Tyto 4 pilíře jsou základem ve všech studijních programech, včetně studijního programu Knihovnictví a informační služby. Učit se poznávat znamená naučit se nejen hodnotit rozrůstající se zdroje, ale i osvojit si schopnosti, soustředit se, pamatovat si a tvořivě myslet. Každý člověk by měl dosáhnout ve svém vzdělání určité rovnováhy mezi všeobecným

⁹⁶ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 205.

⁹⁷ CEJPEK, J. *Dějiny knihoven a knihovnictví*, s. 162.

rozhledem a specializací, mezi znalostmi získanými zkušeností a znalostmi získanými z médií.⁹⁸ „Člověk zpravidla nepoznává svět kolem sebe jen pro poznání jako takové, ale pro své jednání, konání a chování, které mu umožní pohybovat se v nejrůznějších sociálních prostředích (...), společenských institucích, především však v profesích, pro něž se svým vzděláváním záměrně připravil.“⁹⁹ Učit se žít společně je důležitým atributem vzdělání, jelikož jedinec se musí naučit chápat, že na světě existuje mnoho lidí různých povahových rysů, různých národností, ras atd. Poslední pilíř - učit se být odkazuje na to, že vzdělání by mělo vést k všestrannému rozvoji každého jednotlivce. Je nutné, aby každý jednatel jednal autonomně, na základě vlastního úsudku a osobní odpovědnosti.¹⁰⁰

V současné době jsou na knihovnicko-informační vzdělání kladeny určité požadavky, mezi které lze např. zařadit:

- Knihovnicko-informační vzdělání by mělo být zásadně vysokoškolské (bakalářské, magisterské, doktorské).
- Od knihovnicko-informačního povolání je vyžadováno celoživotní vzdělávání.
- Knihovnicko-informační vzdělání vyžaduje jisté zakotvení ve filozofii, sociologii a psychologii.
- Teoretický základ knihovnicko-informačního vzdělání by měl spočívat v oboru informační vědy.
- Další podstatná složka knihovnicko-informačního vzdělání zahrnuje dokonalé ovládnutí mateřského jazyka jak slovem, tak písmem a mimo to ještě znalost nejméně dvou cizích jazyků.
- Knihovnicko-informační povolání si žádá i perfektní ovládnutí informačních technologií.
- Zvláštní důraz je kladen i na komunikativnost a schopnost začlenění knihovny do příslušných komunálních a regionálních struktur.¹⁰¹

⁹⁸ CEJPEK, J. Knihovnictví v širších souvislostech - vzdělání a povolání. [online]. In: CASLIN 2000 Vzdělávání knihovníků: 7. mezinárodní seminář, konaný ve dnech 28. květen - 1. červen 2000 v Luhačovicích [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/caslin2000/cejpek.html>

⁹⁹ Tamt.

¹⁰⁰ Tamt.

¹⁰¹ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*, s. 214.

6.2.1 Střední školy knihovnické

Střední školy knihovnické poskytují základní znalosti v oboru knihovnických a informačních služeb a stávají se základem pro budoucí studium na vysokých školách. V současnosti nabízí české školství výběr z několika středních škol zaměřujících se na obor knihovnických a informačních služeb.

6.2.1.1 Střední průmyslová škola strojnická a Střední odborná škola profesora Švejcara, Plzeň

Původně existovaly tyto dvě školy odděleně, ale v roce 2011 došlo k jejich sloučení. Střední odborná škola profesora Švejcara nabízí školní vzdělávací program *Informační služby - knihovnictví*. Jedná se o čtyřleté studium zakončené maturitní zkouškou. Škola navázala v minulosti spolupráci s Knihovnou města Plzně, Studijní a vědeckou knihovnou plzeňského kraje, Knihovnou Západočeského muzea, která bývá využívána pro odbornou praxi studentů 3. a 4. ročníku. Studium je zaměřené na všeobecně vzdělávací předměty (Český jazyk a literatura, Matematika, Zeměpis, Informační a výpočetní technika atd.) a na předměty odborné (Práce se čtenářem, Ekonomika, Právo, Úvod do archivnictví, Písemná a elektronická komunikace, Informační procesy atd.) Absolvent se může uplatnit ve všech organizacích, které využívají informační systémy a nalezne též uplatnění v knihovnách a archivech jako informačních institucích.¹⁰²

6.2.1.2 Střední odborná škola Luhačovice

Tato škola připravuje středoškolsky vzdělané odborníky v oboru informačních systémů v knihovnách a veřejné správě. Středoškolské studium v tomto oboru zde trvá 4 roky a je ukončováno maturitní zkouškou. Absolventi jsou po řádném ukončení studiu připraveni pro práci v informačních střediscích, knihovnách, archivech a dalších institucích státního i soukromého sektoru. Mezi povinné předměty patří mimo jiné Základy přírodních věd, Technika administrativy, Informační a komunikační technologie, Právní nauka, Komunikace se zákazníkem, Informační systémy a služby, Management a marketing.¹⁰³

¹⁰² Střední průmyslová škola strojnická a Střední odborná škola profesora Švejcara, Plzeň [online]. © 2011. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.spstrplz.cz>

¹⁰³ Střední odborná škola Luhačovice [online]. © 2008. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.sosluhac.cz>

6.2.1.3 Střední škola obchodu, služeb a řemesel a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Tábor

Nabízený studijní obor nese název *Knihovnické a informační služby* a za cíl si klade připravit žáky pro činnost v knihovnách, informačních střediscích, knihkupectvích, archivech a dalších institucích, kde je potřeba pracovat s informacemi vědeckými, technickými, ekonomickými a sociálními. Dále mohou absolventi pokračovat ve studiu v oboru knihovnických a informačních služeb na vyšších odborných a vysokých školách. Do vyučovaných předmětů patří Knihovnictví, Informační fondy, Základy společenských věd, Dějiny umění, Informační management, Informační systémy a služby, Praxe a další.¹⁰⁴

6.2.1.4 Obchodní akademie, Střední odborná škola knihovnická a Vyšší odborná škola knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno

Střední škola nabízí obor *Knihovnické a informační systémy a služby*, které trvá čtyři roky a je ukončené maturitní zkouškou. Studium se zaměřuje na humanitní předměty, českou a světovou literaturu, na kvalitní výuku cizích jazyků, na odborné exkurze u nás i v zahraničí a na účast žáků v odborných projektech. Škola žáky odborně a kvalifikovaně připravuje pro práci v knihovnách, informačních centrech, muzeích, galeriích, archivech, nakladatelstvích, knihkupectvích, masmédiích a státní správě.¹⁰⁵

6.2.2 Vyšší odborné školy a vysoké školy

Vyšší odborné školy či vysoké školy bývají vhodným pokračovatelem vzdělání v knihovnické profesi. Studium na vyšších a vysokých školách sebou přináší rozšíření vědomostí, dovedností a hlubší proniknutí do oboru knihovnictví a informačních služeb. V současné době mají uchazeči možnost věnovat se studiu knihovnictví na třech vysokých školách a to v Praze, v Brně a v Opavě. Studium knihovnictví a informačních služeb nabízí ještě Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni při bakalářském studijním programu Humanistika. Vysoké školy zaměřené na studium knihovnictví nabízí kvalitní vzdělání v tomto oboru a důkladně připravují své absolventy na jejich budoucí povolání v knihovnicko-informačním oboru.

¹⁰⁴ Střední škola obchodu, služeb a řemesel a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Tábor [online]. © 2009. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.ssjs-tabor.cz>

¹⁰⁵ Obchodní akademie, Střední odborná škola knihovnická a Vyšší odborná škola knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno [online]. © 2009–2012. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.oakobrno.cz>

6.2.2.1 Obchodní akademie, Střední odborná škola knihovnická a Vyšší odborná škola knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno

Tato vyšší odborná škola nabízí pomaturitní tříleté studium v oboru *Informační služby a knihovnictví*. Absolvent tohoto studia se může uplatnit v informačních službách, publicistice, umění a kultuře, ve sféře administrativy, správy a personalistiky, také v oboru informační technologie a managementu. Po úspěšném dokončení studia je vybaven mimo jiné těmito vědomostmi a znalostmi: má přehled o vývoji hlavních oborů kultury a umění, ovládá základní právní normy, upravující provoz podniku v kulturní sféře, umí samostatně, logicky a tvůrčím způsobem uvažovat, zodpovědně, rozhodně a asertivně jednat, ovládá metody a techniku efektivního vyhledávání informací, má komplexní vědomosti a dovednosti týkající se získávání, zpracovávání, ukládání, ochrany a využívání informací, dovede systémově myslet, je schopen navrhovat a organizovat tradiční i nové druhy informačních služeb, získal potřebu pečovat o odborný růst a návyk celoživotního vzdělávání se.¹⁰⁶

6.2.2.2 Vyšší odborná škola informačních služeb

Tato škola sídlí v Praze a od roku 2003 nabízí ve spolupráci s Karlovou univerzitou tříletý bakalářský studijní program *Informační studia a knihovnictví*. Pro denní studium na vyšší odborné škole nabízí obor *Informační management* ve dvou specializacích: *Služby knihoven a Služby muzeí a galerií*. Délka studia v tomto případě trvá 3, 5 roku. Učební plán je v prvním ročníku zaměřen na společný základ práce informačního specialisty, ve druhém a třetím ročníku se studenti specializují na zvolenou tematiku, podle které si vybírají volitelné předměty. Důležitou součástí studia se stává i odborná praxe, která bývá realizována ve firmách, muzeích a knihovnách v České republice. Značný důraz je kladen i na výuku cizích jazyků.¹⁰⁷

6.2.2.3 Univerzita Karlova v Praze - Filozofická fakulta

Univerzita nabízí tříletý bakalářský, dvouletý navazující magisterský, pětiletý magisterský i tříletý doktorandský studijní program *Informační studia a knihovnictví*. Při navazujícím magisterském studiu si může uchazeč vybrat z dvou nabízených oborů: *Informační studia a knihovnictví* či *Studia nových médií*. Doktorandské studium pak nabízí

¹⁰⁶ Obchodní akademie, Střední odborná škola knihovnická a Vyšší odborná škola knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno [online]. © 2009–2012. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.oakobrno.cz>

¹⁰⁷ Vyšší odborná škola informačních služeb [online]. Dostupné z: <http://www.sks.cz/>

obor *Informační věda*. Studium probíhá na Filozofické fakultě při Ústavu informačních studií a knihovnictví. Cílem bakalářského studia je mimo jiné připravit vysokoškolsky vzdělané profesionály, kteří budou vybaveni potřebnými teoretickými znalostmi pro praktické působení v informačních službách. Cílem je také vytvoření předpokladů pro možné pokračování v navazujícím magisterském programu, případně i v doktorandském studijním programu. V magisterském studijním programu je cílem zajistit kvalifikované informační specialisty, schopné věcně řídit a podílet se na odborné práci ve společenském a komunikačním cyklu. Připravit vysokoškolsky vzdělané profesionály vybavené potřebnými teoretickými znalostmi pro budování, ochranu a správu kulturně vzácných sbírek dokumentů atd. Doktorandský studijní program si klade za cíl mimo jiné vychovat špičkové odborníky pro kvalifikovanou informační podporu strategického řízení podniků v průmyslu i službách.¹⁰⁸

6.2.2.4 Masarykova univerzita v Brně - Filozofická fakulta

Studium se zde realizuje v rámci Kabinetu informačních studií a knihovnictví, které spadá pod Ústav české literatury a knihovnictví. Obor *Informační studia a knihovnictví* může uchazeč studovat ve dvou studijních programech a to v tříletém bakalářském, dvouletém navazujícím magisterském či pětiletém magisterském. Ve všech třech případech lze studovat prezenčně i kombinovaně. V bakalářském programu uchazeči studují předměty jako Informační věda, Metody knihovnické práce, Počítačová gramotnost, Nástroje a možnosti internetu, Referenční služby, Čtení a čtenáři, Kurz práce v nakladatelství, Time management a další. Po úspěšném absolvování bakalářského studijního programu jsou absolventi připraveni zvládnout teoretické, metodologické a etické základy informační vědy a knihovnictví, informačních technologií a internetu, sociální komunikace atd. V magisterském studiu se lze setkat například s těmito předměty: Informace, komunikace, myšlení, Účast na konferencích, Příroda a kultura, Webová analytika, Sociální média - teorie a praxe, Nové technologie v knihovnictví. Po ukončení magisterského studijního programu jsou absolventi schopni tvořivě aplikovat poznatky v knihovní a informační praxi s využitím moderních informačních a komunikačních technologií. Orientují se v navigování, vyhledávání a využívání informačních zdrojů atd.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Ústav informačních studií a knihovnictví, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze [online]. ©2012. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://uisk.ff.cuni.cz>

¹⁰⁹ Kabinet informačních studií a knihovnictví, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. [online]. © 2004–2012. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://kisk.phil.muni.cz>

6.2.2.5. Slezská univerzita v Opavě - Filozoficko-přírodovědecká fakulta

Tato univerzita se sídlem v Opavě zajišťuje v bakalářském studijním programu *Informační studia a knihovnictví* dva obory: *Knihovnictví* nebo *Informační studia* zaměřená na knihovnictví. V navazujícím magisterském studijním programu nabízí obory *Informační a knihovnická studia* nebo *Knihovnictví* se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu. Po úspěšném završení bakalářského studia je absolvent způsobilý vykonávat profesi knihovníka a informačního specialisty v různých typech knihoven, zejména vědeckých, akademických a specializovaných. Může působit také v informačních střediscích a veřejných organizacích. Absolvent navazujícího magisterského programu bude schopen uplatnit se jako řídicí pracovník veřejných knihoven, bibliograf, akvizitér knihovních a speciálních fondů, ediční pracovník, odborný informační pracovník bibliograficko-informačních služeb, referenční specialista, lektor besed, lekcí knihovnicko-bibliografické přípravy, celoživotního vzdělávání, tiskový mluvčí kulturních institucí atd.¹¹⁰

6.3 Celoživotní vzdělávání knihovníků

Knihovnická práce vyžaduje kromě oficiálního studia na středních a vysokých školách ještě studium mimoškolní. To bývá realizováno prostřednictvím různých kurzů a školení. Mimoškolní či dnes spíše celoživotní vzdělávání je aktuální mnoho let, v posledních letech se v této oblasti celkově mění atmosféra a společně s tím i požadavky na témata vzdělání. S nástupem výpočetní techniky se knihovnické kurzy začaly zaměřovat na dovednosti v počítačové gramotnosti. V současnosti knihovnické kurzy a školení zajišťují různé vzdělávání, např.:

- pro vedoucí pracovníky knihovny - kurzy oblasti práva, legislativy
- pro spolupracovníky uvnitř knihovny - školení týkající se informačních a knihovnických softwarů, jazykové kurzy, kurzy komunikačních dovedností, asertivity, vyjednávání
- pro knihovníky z jiných knihoven a další odbornou veřejnost - kurzy nadstavby základní počítačové gramotnosti, e-learningové kurzy

¹¹⁰ Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta [online]. © 2011. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.slu.cz/su/fpf/cz>

- pro uživatele služeb svých knihoven a „laickou“ veřejnost - základy internetu, práce s počítačem pro seniory, pro děti apod.¹¹¹

V dnešní době existuje nespočet knihovnických kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí pro knihovníky a informační pracovníky. V současnosti si lze vyhledat informace o pořádaných vzdělávacích akcích prostřednictvím internetu.¹¹²

¹¹¹ KLOUČKOVÁ, Zdenka. Nabídka a poptávka ve vzdělání knihovníků. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2008, roč. 8, č. 2 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=1024&idr=8&idci=21>

¹¹² Ucelený přehled o knihovnických konferencích, seminářích a vzdělávacích akcích pořádaných SKIP, lze najít na webové stránce: <http://old.stk.cz/Akce>.

7. BUDOUCNOST KNIHOVNICKÉ PROFESE

Co se týče budoucnosti knihovnické profese, lze konstituovat pouze hypotézy, jelikož nikdo nemůže s předností určit, jakou podobu bude mít knihovnická profese za několik let. V diskusi o budoucnosti knihovnické profese často vyvstává otázka: Přežije knihovnická profese či hrozí její zánik? Důvod obavy ze zániku knihovnické profese pramení ze zavádění automatizace knihoven, která se v současné době nachází ve třetí fázi. Tato třetí fáze spočívá v digitalizování částí fondů knihoven a v převádění jejich služeb na počítač. Důsledkem toho je skutečnost, že se z vědeckých fondů a katalogů převážně papírových stávají postupně knihovny digitální.¹¹³ Digitální knihovnu můžeme charakterizovat jako „systematicky organizovaný a spravovaný soubor převážně elektronických zdrojů, tj. digitálních dokumentů či dokumentů do digitální podoby převedených, s odpovídajícími elektronickými službami.“¹¹⁴ Digitální knihovna pak tyto zdroje zpřístupňuje online prostřednictvím počítačových technologií. Prognózy vývoje knihoven, zejména těch veřejných potvrzují nutnost zachování profese knihovníka jako odborníka, který bude vybaven znalostmi v organizaci a řízení knihoven, v knihovnických metodikách a technologiích, a to včetně počítačových. Knihovník jako odborník s vysokou jazykovou kulturou bude disponovat širokým literárním vzděláním zaměřeným na potřeby knihoven.

V důsledku proměn společnosti, která zasahuje i do přeměny tradičního prostřední knihovny na elektronické, se mění a nadále měnit bude postavení a role knihovníka.¹¹⁵ Podle doktora Vojtěch Balíka bude mít povolání knihovníka stále své místo. A to z toho důvodu, že knihovník umí shromáždit, uspořádat, zachovat a druhým zpřístupnit zaznamenané a publikované poznání. Jelikož toto umění shledává jako stále potřebné, profese knihovníka by zaniknout neměla, pouze se bude měnit její podoba. Tato proměna se bude týkat prohlubující se profesionalizace, specializace knihovnickovy činnosti a neobyčejně rostoucí škály jeho znalostí a dovedností.¹¹⁶ Jedním ze zastánců názoru, že role knihovníka se v budoucnosti změní, je profesor Jiří Cejpek, který vidí budoucího knihovníka jako partnera, rádce,

¹¹³ HULA, Lukáš. *Informační služby : Vývoj klasifikačních požadavků ve skupinách příbuzných povolání*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2005. s. 6.

¹¹⁴ Tamt., s. 6.

¹¹⁵ HULA, Lukáš. *Informační služby : Vývoj klasifikačních požadavků ve skupinách příbuzných povolání*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2005. s. 7.

¹¹⁶ BALÍK, Vojtěch. BROŽEK Aleš. CEJPEK Jiří. KÁNSKÁ Pavla. PAPÍK, Richard. PRCHALOVÁ LEA. *Anketa. Národní knihovna : knihovnická revue* [online]. 2001, č. 1, 3-11 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkkr/NKKR0101/0101003.html>

konzultanta, učitele čtenářů a uživatelů knihovny. Aby tuto novou roli řádně splňoval, musí disponovat značnými komunikativními schopnostmi, umět porozumět a naslouchat lidem a mít je rád. Také bude muset porozumět současnému dění ve společnosti, s čímž souvisí jeho schopnost myslet v širších souvislostech.¹¹⁷ Inženýr Aleš Brožek ze Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem zastává názor, že knihovník v budoucnosti musí počítat s neustále zvyšujícím se počtem zdrojů, které bude muset umět efektivně roztřídit dle míry jejich potřeby a důležitosti. Dále si myslí, že nosiči jako CD, DVD, DVD-ROM nebudou jistě posledními moderními konkurenty knih, a proto se knihovník bude muset s nově objevenými nosiči naučit katalogizovat, naučit pracovat a dokázat využívat informace na nich uložené¹¹⁸ Podle doktorky Pavly Kánské, vedoucí Ústřední knihovny Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, se profese knihovníka bude měnit v těchto třech oblastech:

1. Vzdělávání knihovníků - změna formy a obsahu školního i mimoškolního vzdělávání
2. Pracovní náplň knihovníků - učení uživatelů pracovat s klasickými i elektronickými informacemi
3. Osobní přístup knihovníka ke své práci i profesnímu rozvoji - změna přístupu a vědomí vlastní zodpovědnosti za svůj profesní růst, učit se novým věcem¹¹⁹

Doktor Richard Papík, ředitel Ústavu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Karlovy Univerzity, hovoří o tom, že změna role knihovníka souvisí s utvářením budoucí role informačních institucí knihoven. Bude záležet na tom, „jaký prostor a jakou přirozenou a odbornou autoritu si vydobudou a obhájí ve velké konkurenci subjektů tlačících se na informační (či znalostní?) trh.“¹²⁰ Ředitelka Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě, inženýrka Lea Prchalová tvrdí, že šanci k přežití knihovnické profese je právě záplava informací z celého světa. To oni mohou usměrnit lidské tápání v nepřehledném množství všech informací. Idea Obecné digitální referenční služby, která se začíná realizovat, přinese lidstvu pokrok a umožní nabídnout zájemcům z řad vědců i nejširší veřejnosti prověřené a systematicky budované databáze. Další odborní pracovníci se v otázce budoucnosti knihovnického profese shodují na tom, že její existence zůstane zachována a to

¹¹⁷ BALÍK, Vojtěch. BROŽEK Aleš. CEJPEK Jiří. KÁNSKÁ Pavla. PAPIK, Richard. PRCHALOVÁ LEA. Anketa. *Národní knihovna : knihovnická revue* [online]. 2001, č. 1, 3-11 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkkr/NKKR0101/0101003.html>

¹¹⁸ Tamt.

¹¹⁹ Tamt.

¹²⁰ Tamt.

z důvodu, že pouze knihovník může zajistit její profesionální provozování a profesionální služby. Dosud uvedené prognózy některých odborníků se tak nesou v duchu optimismu.

Na druhé straně, ale existuje skupina odborníků, která vidí budoucnost knihovnické profese v pesimistickém duchu. Obavy vznikají díky značnému rozvoji technologií i sociálních, kulturních a ekonomických změn ve společnosti.¹²¹ Problém vidí v tom, že bude převážná část knihovních fondů převedena do digitalizované podoby a uživatelé si je pak budou moci z pohodlí domova procházet online, aniž by k tomu potřebovali navštívit knihovnu. Přežije tedy jen několik málo speciálních knihoven, zejména archivů či muzeální instituce a kniha v kodexové podobě se tak stane exkluzivním, luxusním předmětem.¹²² I přes stále větší pronikání digitalizace, nových informačních technologií a online komunikačních technologií, můžeme při návštěvě veřejných knihoven spatřit, že poskytování tradičních knihovnických služeb převládá. Tradiční role knihovníka tak nesmí být při aplikaci nových technologií opomíjena.¹²³

Lze předpokládat, že další rozvoj nových informačních technologií dá vzniknout i novým profesím v knihovnickém a hlavně informačním oboru. Společnost tak bude potřebovat tzv. *informační podnikatele*. Ty můžeme charakterizovat jako odborníky, kteří budou mít minimálně bakalářské vzdělání v oboru a kromě toho budou mít i znalosti informační vědy a praktické dovednosti z řízení informací.¹²⁴ S přísunem nových informačních technologií v budoucnosti souvisejí i změny ve vzdělání knihovníků a informačních pracovníků. Nabízí se tak otázka, kam orientovat další vzdělání? Jistý význam si zachová tradiční základ profese, „ono řemeslo“, pod kterým si představujeme procesy a postupy získávání, zpracování, uchovávání a distribuce informací a zdrojů. Prioritní oblastí dalšího vzdělávání zůstanou i v budoucnu informační technologie a média a jejich aplikace i využití v oboru. Vzdělávací instituce budou muset obsah své školní výuky zaměřit tímto směrem. Dále se bude muset vzdělání více zaměřit na jazykovou vybavenost knihovníků a informačních pracovníků, jelikož v některých menších knihovnách tato znalost chybí. V rámci

¹²¹ ŠIMSOVÁ, Sylva. Zamyšlení nad budoucností knihovnické profese v Británii. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2009, roč. 9, č. 1 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=1139&idr=9&idci=23>

¹²² MATUŠÍK, Zdeněk. Máme budoucnost? Prognózy a strategie rozvoje veřejného knihovnictví. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2006, roč. 6, č. 2 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=762&idr=6&idci=15>

¹²³ WALSH, Virginia. Budoucnost knihovnické profese. *Národní knihovna: knihovnické revue* [online]. 2001, č. 1, 15-17 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkk/NKKR0101/0101015.html>

¹²⁴ HULA, Lukáš. *Informační služby : Vývoj klasifikačních požadavků ve skupinách příbuzných povolání*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2005. s. 7.

nastávající změny postavení a role knihoven v obcích i se změnou požadovaných kompetencí bude třeba orientovat další vzdělání na environmentální znalosti a dovednosti, občanskou gramotnost, ekonomickou gramotnost atd.¹²⁵

¹²⁵ HOUŠKOVÁ, Zlata a PAPÍK, Richard. Trendy rozvoje oborového vzdělávání. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2007, roč. 7, č. 3 cit. [14.04.2012]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=919&idr=7&idci=19>

8. ZÁVĚR

Vývoj knihovnické profese od jejího vzniku až do její současnosti je provázen jistými klíčovými událostmi, které se podílejí na tom, jaká je její dnešní podoba. Do těchto klíčových událostí můžeme zařadit vynález knihtisku, který výrazně ovlivnil jak vývoj knihovnictví a vývoj knihovnické profese, tak vývoj celé lidské společnosti. Důležitý zlom v knihovnické profesi nastal koncem 19. století, kdy se knihovnické povolání mění v povolání vyžadující jistou průpravu. Další klíčovou událostí především ve vzdělání knihovníků bylo založení první knihovnické školy ve Spojených státech amerických, díky kterým začalo knihovnické vzdělání pronikat i do Evropy a Československa. Československo zaznamenává svou první knihovnickou školu roku 1920. Velmi podstatnou událostí v knihovnické profesi i celém knihovnictví se stalo zavedení počítačové technologie do knihoven. Některé úkony se tak začaly provádět pomocí počítače. Následkem rozvoje nových technologií v knihovnách vznikla nová knihovnicko-informační povolání jako referenční knihovník, informační manažer, informační specialista, informační poradce či konzultant. Současně se začala měnit i role a postavení knihovníků. Jako poslední klíčovou událost v knihovnictví a knihovnické profesi lze zmínit postupnou digitalizaci knihovních fondů. Ta vyvolává mnoho otázek mezi odborníky. Někteří odborníci zastávají názor, že v důsledku digitalizace může zaniknout instituce knihovny a spolu s ní i knihovnická profese. Podle mého názoru knihovnická profese přežije i v budoucnosti, akorát ne v tom tradičním smyslu, jak ji známe dnes. Určitě se její podoba změní díky velké záplavě nových informačních zdrojů a nových technologií, které se budou nepřetržitě vyvíjet. V současnosti vyžaduje knihovnická profese řadu odborných vědomostí a dovedností. Knihovníka nedělají správným knihovníkem pouze jeho vědomosti a dovednosti, ale i jeho charakterové vlastnosti. Knihovník se setkává každý den při své práci s různými typy lidí, kterým musí přizpůsobovat svoje jednání a chování a vyhovět tak veškerým jejich požadavkům. Pro výkon knihovnické profese se tak stalo nezbytné umění komunikace. Podstatnou věcí, která přetrvává už od dob vzniku knihovnické profese, je, aby knihovník vykonával svou práci s láskou a s ochotou pomáhat druhým. V závěru své práce bych ještě ráda zhodnotila anketu, kterou jsem zasílala knihovnám středočeského a plzeňského kraje. Konkrétně se ankety zúčastnily následující knihovny: Knihovna Jana Drdy Příbram, Studijní a vědecká knihovna plzeňského kraje v Plzni, Pedagogická knihovna ZČU, Univerzitní knihovna ZČU Bory, Městská knihovna Dobříš, Městská knihovna Hostomice.

Anketa obsahovala otázky týkající se knihovnické profese. Mezi pozitiva knihovnické profese respondenti zařazují neustálé vzdělávání se, možnost osobního rozvoje, setkávání se zajímavými lidmi, ale i nejednotvárnost práce. Za negativa považují především nízké finanční ohodnocení. Na otázku, co knihovníkům knihovnická profese dala, odpověděli, že všeobecný přehled, umění orientovat se v informacích. Spolu s tím jim také dala možnost naučit se komunikovat s lidmi, poznat kolegyně z oboru, ale i sebedůvěru a nadhled. A co knihovníkům knihovnická profese naopak vzala? Na to respondenti reagovali odpovědí, že neví o ničem, co by jim vzala, snad jen v pár případech volný čas či iluze o vzdělanosti lidí a úrovni školního vzdělávání. Mladým lidem, kteří by chtěli vykonávat knihovnickou profesi, by poradili, aby stále prohlubovali své znalosti, zajímali se o novinky v oboru, disponovali odbornými znalostmi a oplývali dostatečnou trpělivostí a vlídností. V neposlední řadě si musí uvědomit, že knihovnická profese je profesí krásnou a naplňující, ovšem ne výrazně finančně ohodnocenou. V otázce budoucnosti knihovnické profese většina respondentů věří nebo alespoň doufá v její přežití. Věří v to, že knihovna jako instituce mimoškolního vzdělávání bude trvale potřebná, stejně jako potřeba lidí po stále nových informacích. Doufá ve skutečnost, že lidé neupustí od četby klasických knih a nebudou se zaměřovat pouze na knihy v digitální podobě. V otázce navrhovaných změn v knihovnictví se téměř většina dotazovaných shodla na tom, že by uvítala vyšší finanční ohodnocení a více peněžních prostředků na nákup knihovních fondů či vybavení knihoven. Část respondentů by přivítala i změnu týkající se postavení a prestiže knihovnické profese. Všechny tyto navrhované změny se mohou stát v budoucnosti motivací pro to, aby se zlepšila kvalita českého knihovnictví a společně s ním i kvalita knihovnické profese.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

BRADÁČ, Ludvík. *Československé knihovnictví*. TOBOLKA, Zdeněk Václav. Praha: Československý kompas. 1925.

CEJPEK, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. HLAVÁČEK Ivan, KNEIDL Jaroslav. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-163-3.

CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1037-X.

Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb. Praha: SKIP, 2006. Aktuality SKIP, sv. 23. ISBN 80-85851-17-2.

HULA, Lukáš. *Informační služby : Vývoj klasifikačních požadavků ve skupinách příbuzných povolání*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2005.

Průvodce znalostmi a dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb. Praha: SKIP, 1999. Aktuality SKIP, sv. 17. ISBN 80-85851-10-5.

Elektronické zdroje

BALÍK, Vojtěch. BROŽEK Aleš. CEJPEK Jiří. KÁNSKÁ Pavla. PAPÍK, Richard.

PRCHALOVÁ LEA. Anketa. *Národní knihovna : knihovnická revue* [online]. 2001, č. 1, 3-11 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1214-0678. Dostupné z:

<http://full.nkp.cz/nkkr/NKKR0101/0101003.html>

BROŽOVSKÁ ONDERKOVÁ, Jana. *Knihovny katolické církve v informačním věku*.

Knihovnický zpravodaj Vysočina [online]. 2010, roč. 10, č. 1 [cit. 01.04.2012].

ISSN 1213-8231. Dostupné z:

<http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=1221&idr=10&idci=25>

CEJPEK, Jiří. Knihovnictví v širších souvislostech - vzdělání a povolání. [online]. In: CASLIN 2000 Vzdělávání knihovníků: 7. mezinárodní seminář, konaný ve dnech 28. květen - 1. červen 2000 v Luhačovicích [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/caslin2000/cejpek.html>

HÁLOVÁ, Marie. Veřejné knihovny antické Římské říše. *Duha* [online]. 2012, roč. 12, č. 1 [cit. 27.03.2012]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/verejne-knihovny-anticke-rimske-rise>

HOUŠKOVÁ, Zlata a PAPÍK, Richard. Trendy rozvoje oborového vzdělávání. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2007, roč. 7, č. 3 cit. [14.04.2012]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=919&idr=7&idci=19>

KLOUČKOVÁ, Zdenka. Nabídka a poptávka ve vzdělání knihovníků. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2008, roč. 8, č. 2 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=1024&idr=8&idci=21>

KUBÁTOVÁ, Ludmila. Přežije ideál knihovníka z roku 1930 rok 2000? *Národní knihovna : knihovnická revue* [online]. 1999, č. 5, 253-254 [cit. 04.04.2012]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkk/Nkk9905/9905253.html>

MATUŠÍK, Zdeněk. Máme budoucnost? Prognózy a strategie rozvoje veřejného knihovnictví. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2006, roč. 6, č. 2 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=762&idr=6&idci=15>

SALÁTOVÁ, Renáta. Bařova knihovna ve Zlíně (1. část). *Knihovna plus* [online]. 2011, č. 1 [cit. 02.04.2012]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkk/knihovnaplus111/salatova.htm>

SCHWARZ, Josef. Učené hádání naznačilo základní problémy profese a oborového vzdělávání. *Ikaros* [online]. 2003, roč. 7, č. 7 [cit. 03.04.2012]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/1448>

ŠIMSOVÁ, Sylva. Zamyšlení nad budoucností knihovnické profese v Británii. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2009, roč. 9, č. 1 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=1139&idr=9&idci=23>

WALSH, Virginia. Budoucnost knihovnické profese. *Národní knihovna: knihovnické revue* [online]. 2001, č. 1, 15-17 [cit. 14.04.2012]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkkr/NKKR0101/0101015.html>

Webové stránky

Etický kodex českých knihovníků [online]. © Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (SKIP), 2010-2012. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.skipcr.cz/co-je-skip/kodex-etiky>

Kabinet informačních studií a knihovnictví, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. [online]. © 2004–2012. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://kisk.phil.muni.cz>

Národní soustava povolání - Knihovník [online]. Dostupné z: http://katalog.nsp.cz/karta_p.aspx?id_jp=102205&kod_sm1=21

Národní soustava povolání - Knihovník katalogizátor [online]. Dostupné z: http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_jp=101831&kod_sm1=23

Národní soustava povolání - Referenční knihovník [online]. Dostupné z: http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_jp=101834&kod_sm1=23

Obchodní akademie, Střední odborná škola knihovnická a Vyšší odborná škola knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno [online]. © 2009–2012. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.oakobrno.cz>

Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta [online]. © 2011. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.slu.cz/su/fpf/cz>

Střední odborná škola Luhačovice [online]. © 2008. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.sosluhac.cz>

Střední průmyslová škola strojnická a Střední odborná škola profesora Švejcara, Plzeň [online]. © 2011. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.spstrplz.cz>

Střední škola obchodu, služeb a řemesel a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Tábor [online]. © 2009. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://www.ssjs-tabor.cz>

Ústav informačních studií a knihovnictví, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze [online]. ©2012. [cit. 14.04.2012]. Dostupné z: <http://uisk.ff.cuni.cz>

Vyšší odborná škola informačních služeb [online]. Dostupné z: <http://www.sks.cz/>

10 RESUME

The concern of this bachelor thesis is the current situation in librarian profession. At the beginning of this work it is concisely described the history of librarian profession and its evolution during the Ancient times, Middle Ages and Modern times. The main part of this work focuses on the present status of the librarian profession. Coherently, the work deals with the profession character and its underestimation. The proficiency, skills and key character factors, which a librarian must dispose, are understated in detail. There is also mentioned the ethic codex of the librarians in the Czech Republic. The other significant part of the work deals with the librarian education in former Czechoslovakia and in the Czech Republic. The next informing about the current education of librarians contains information on secondary schools, colleges and universities, which educate in this discipline. The conclusion states the future of this discipline. The survival or the possible end of the librarian profession are questioned. Lastly, the digitalization of libraries is disserted upon.

Key words

Librarianship, librarian profession, library, librarian education, professional competence, future of libraries